

मौरी गोलाको सानो खपटे

समस्याको पहिचान

यो खपटे सानो, खैरो-कालो रडको कीरा हो, जुन ५-७ मिमि लामो र ३-४.५ मिमि मोटो हुन्छ (चित्र १, बायाँ)। यसको लाभा करिब १ सेमी लामो र १.६ मिमि मोटो हुन्छ। लाभाको टाउको खैरो र शरिर क्रिमी सेतो हुन्छ (चित्र १, दायाँ)। उक्त लाभा नै मौरी गोलाको लागि सबैभन्दा बढी क्षति गर्ने अवस्था हो। यसले मौरी चाकामा टनेल बनाई क्षति पुऱ्याउदछ र अण्डा, पराग तथा मह खाइदिन्छ (चित्र २)। यसले विष्टाएको विष्टामा हुने कोदेमिय वमरी (*Kodamaea ohmeri*) नामक दुशीले महलाई समेत संक्रमित गर्दछ।

समस्याको पृष्ठभूमि

यो खपटे कीराको उत्पत्ति सब सहारा अफ्रिकामा भई विश्वका अत्याधिक देशहरूमा फैलिएको छ। विगत २-३ वर्ष देखि नेपालको मेलिफेरा प्रजातिको मौरी गोलामा फाट्ट फुट्ट रूपमा देखिन थालेको यो कीरा हाल आएर महामारीको रूप लिई मौरी खर्कमा पुऱै गोला समेत नष्ट भएको पाइएको छ। यसको लाभाले न्यानो र आद्र मौषममा ठूलो क्षति पुऱ्याउदछ। लाभाले मौरी, अण्डा, पराग तथा मह खाई सके पछि जमिनमा झर्छ र यो माटो मुनि गई प्युपा अवस्थामा प्रवेश गर्छ। खपटे कीराको प्रकोप अत्याधिक भएमा गोला गृह त्याग गर्ने वा पूर्ण रूपमा नष्ट हुने गर्दछ।

व्यवस्थापन

- असल मौरी पालन अभ्यासको पूर्ण पालना गरे यो खपटे कीराबाट मौरी गोला बचाउन सकिन्छ।
- स्वस्थ, जवान र बढी उत्पादन दिन सक्ने रानु सहित मौरी गोला वर्ष भरि बलियो र स्वस्थ राख्ने।
- नियमित रूपमा मौरी घरको निरीक्षण गर्ने र सम्भव भए सम्म खपटे र लाभालाई हातले टिपेर संकलन गरी नष्ट गर्ने।
- प्रकोप बढेमा मौरीघारको प्रवेशद्वार सानो बनाउने र छिद्रहरूलाई छोपिदिने।
- मौरी घरलाई घाम लाग्ने स्थानमा राख्ने। भेन्टिलेसनको व्यवस्था गरि घर भित्रको आद्रतालाई घटाउने।
- आसनबोर्डमा रहेका फोहोरलाई नियमित रूपमा सरसफाई गर्ने।
- संभव भएसम्म सिमेन्टेड फ्लोरमा स्ट्याण्ड राखी घरगोला राख्ने। जसले गर्दा लाभाहरू प्युपा अवस्थामा जान पाउँदैनन्।
- संक्रमण देखिएमा घरको मुनि प्लास्टिक बिछ्याउने र त्यसमा हल्का साबुन-पानी राख्ने। यसो गर्दा घरबाट खसेका लाभा माटो मुनि पुग्न नपाएर मर्छन्।
- वर मैन, संक्रमित र पुरानो चाका मौरी खर्कबाट हटाउने र उपयुक्त तरिकाले नष्ट गर्ने।
- संक्रमित औजार उपकरणहरूको उचित तरिकाले निसंक्रमण गर्ने।
- प्युपा अवस्थामा जाने समयमा वानस्पतिक विषादी, व्यासिलियस वा मेटाराइजियम वा व्यूभेरिया जस्ता जैविक विषादीले मौरी खर्कको वरिपरिको माटो उपचार गर्ने।

सन्दर्भ सूची

- Beware (accessed on 2 June 2026). Small hive beetle. <https://beeaware.org.au/archive-pest/small-hive-beetle/#ad-image-0>
- Kumaranag, K.M. Garain, P.K., Chandran, N., Shashank, P.R., Kukkamudi, M.R., Deka, M.K., Das, P.P.G., Jasrotia, P. and Suroshe, S.S. (2025). First report of invasive small hive beetle, *Aethina tumida* Murray (Coleoptera: Nitidulidae) from India. *Journal of Apicultural Research*. <https://doi.org/10.1080/00218839.2025.2478328>. <https://www.horticulture.com.au/globalassets/hort-innovation/resource-assets/ly19001-pest-disease-field-guide.pdf>
- Neumann, P., Pettis, J.S. & Schaffer, O.S. (2016). Quo vadis *Aethina tumida*? Biology and control of small hive beetles.

चित्र १: बाँया: खपटे र दाया: लाभा स्रोत: Kumaranag et al., 2025

चित्र २: चाकामा लाभाले क्षति पुऱ्याएको। स्रोत: Beware, n.d.

चित्र ३: घरको कुनामा लाभा। स्रोत: Kumaranag et al., 2025

Scientific name ► *Aethina tumida* Murray (Coleoptera: Nitidulidae)

यो तथ्यपत्रमा सिफारिस गरिएका विवरणहरू नेपालको लागि सान्दर्भिक छ।

तयारकर्ता

होम बहादुर विक.
प्रमुख
मौरी विकास केन्द्र,
गोदावरी, ललितपुर

सम्पादक

डा. रेशमबहादुर थापा,
कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय,
रामपुर, चितवन।
डा. सुरेन्द्र राज जोशी,
मौरी विज्ञ,
काठमाण्डौ।

प्रकाशक

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
कृषि विभाग
व्यावसायिक कीट विकास केन्द्र

मौरी विकास केन्द्र

गोदावरी ललितपुर

फोन नं. : +९७७-१-५१७४१३८/५१७४०५२

इमेल: info@apide.gov.np

वेबसाइट: apide.gov.np